

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความสำคัญของปัญหา

วิธีการสอนภาษาต่างประเทศมีอยู่หลายวิธีแต่ละวิธีต่างก็ได้รับการคิดค้นจากนักภาษาศาสตร์ในแต่ละยุคสมัยโดยมีวัตถุประสงค์หลักคือเพื่อใช้สอนภาษาต่างประเทศให้ผู้เรียนมีความสามารถในการใช้ภาษาต่างประเทศนั้น ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ วิธีการสอนแต่ละวิธีนั้นได้รับการคิดค้น และพัฒนาโดยอาศัยหลักพื้นฐานของระบบภาษาและลักษณะการเรียนรู้ภาษาของมนุษย์นอกจากนี้วิธีการสอนภาษาแต่ละวิธียังให้ผลการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับความต้องการของยุคสมัยที่ต้องการใช้ภาษาต่างประเทศนั้น ๆ

ธีโอดอร์ เอส รอดเจอร์ส (Theodore S. Rodgers, 2001) ได้ยกตัวอย่างวิธีการสอนภาษาต่างประเทศที่ได้รับความนิยมไว้ เช่น การสอนแบบสร้างสถานการณ์ (Situational Language Teaching) การสอนแบบฟัง – พูด (Audio-Lingualism) การสอนแบบเงียบ (Silent Way) การสอนแบบชักชวน (Suggestopedia) การสอนแบบกลุ่มสัมพันธ์ (Community Language Learning) การสอนแบบการตอบสนองด้วยท่าทาง (Total Physical Response) การสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร (Communicative Language Teaching (CLT)) เป็นต้น อย่างไรก็ตาม การสอนแต่ละประเภทต่างก็มีข้อดีและข้อจำกัดในตัวเอง

จากสภาพสังคมในปัจจุบันที่เรียกว่ายุคโลกาภิวัตน์ที่การติดต่อสื่อสารมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง ทำให้จุดมุ่งหมายของการจัดการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศในปัจจุบันนี้มุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีความสามารถในการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างถูกต้องเหมาะสม อย่างไรก็ตามนอกจากการเรียนภาษาในเรื่องของเสียง คำศัพท์และโครงสร้างไวยากรณ์แล้ว ความสามารถในการนำความรู้ต่าง ๆ เกี่ยวกับภาษาไปใช้ได้อย่างถูกต้องเหมาะสมก็ถือว่ามี ความสำคัญมากเช่นกัน ดังที่ วิลคินส์ (Wilkins, 1974, p. 16) กล่าวว่า "ถึงแม้ว่าการศึกษาไวยากรณ์จะเป็นเนื้อหาหลักในการศึกษาภาษา แต่ว่าไวยากรณ์ไม่ได้ทำให้การสื่อสารอย่างมีความหมายประสบความสำเร็จเสมอไป" ดังนั้นการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร (CLT) จึงได้รับความนิยมอย่างแพร่หลายในฐานะที่เป็นวิธีการสอนภาษาต่างประเทศเพื่อการสื่อสารที่สามารถตอบสนองต่อความต้องการในยุคปัจจุบันได้มาก และการจัดการเรียนการสอนภาษานี้เน้นการ

สื่อสารโดยจัดกิจกรรมในชั้นเรียนให้มีความหมายและมีความสมจริงโดยให้ความสำคัญกับความคล่องแคล่วในการใช้ภาษาโดยเน้นการใช้ทักษะภาษาทั้ง 4 ทักษะ

ในประเทศไทยถึงแม้ปัจจุบัน ได้มีการนำแนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารมาใช้กันอย่างกว้างขวาง แต่ว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนก็ยังไม่ดีมากนัก ในแง่ของการใช้ภาษาในการสื่อสาร ได้มีการสำรวจความสามารถเกี่ยวกับทักษะการอ่านภาษาอังกฤษของนักเรียนไทยระดับมัธยมศึกษาตอนต้น พบว่าความสามารถทางการอ่านของนักเรียนนั้น ยังไม่ถึงระดับการถ่ายโอน การสื่อสารและการวิเคราะห์วิจารณ์ (วินา สังข์ทองจีน, 2530, น.86 อ้างจาก ปณพร สุวรรณไตรย์, 2539, น.2) โดยสิ่งที่จะเป็นอุปสรรคในการเรียนอาจจะเป็น ตัวผู้เรียน ตัวผู้สอน ตำราวิธีการสอน สื่อการสอน สิ่งใดสิ่งหนึ่งก็เป็นได้

ผู้วิจัยเห็นว่านอกจากวิธีการจัดการเรียนการสอนที่จะทำให้ผู้เรียนสามารถใช้ภาษาในการติดต่อสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพแล้ว สื่อการสอนก็เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งในกระบวนการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร เพราะสื่อการสอนจะเป็นตัวกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ และถ้าสื่อการสนนั้นมีลักษณะเป็นของจริงและใช้ในชีวิตจริงของเจ้าของภาษา ก็จะเป็นการนำโลกของความเป็นจริงเข้าไปในชั้นเรียน ทำให้การเรียนรู้มีความสมจริงไม่ใช่เป็นเพียงการสมมติและอาศัยการจินตนาการเองของผู้เรียนเท่านั้น

อัจฉรา วงศ์โสธร (2539, น.45) กล่าวว่า การเรียนรู้ภาษามีความสัมพันธ์กับวิธีการป้อนข้อมูลภาษาหรือวิธีสอน (Mode of Presentation) ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

1. การเรียนรู้ภาษาโดยการใช้เสียง (Auditory Mode)
2. การเรียนรู้ภาษาโดยการอ่านและการดู (Visual Mode)

หลักการสำคัญของการเรียนการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร คือ การสร้างประสบการณ์ทางภาษาให้ผู้เรียนสามารถใช้ภาษาได้อย่างถูกต้องตามหลักภาษาและเหมาะสมกับบริบททางสังคมและวัฒนธรรม โดยยึดหลักของความสมจริง ดังนั้นในการป้อนข้อมูลให้ผู้เรียนในชั้นเรียนจึงต้องใช้สื่อการสอนทั้งเสียงและภาพที่ต้องมีความสมจริง โดย บรีน (Breen, 1985, p.61 อ้างจาก David Taylor, 2005) ได้แบ่งความสมจริง (Authenticity) ออกเป็น 4 ลักษณะ ดังนี้

1. ความสมจริงของตัวบทที่ใช้เป็นข้อมูลรับเข้าของผู้เรียน
2. ความสมจริงในการตีความจากตัวบทของผู้เรียน
3. ความสมจริงของกิจกรรมภาษาที่จัดขึ้นระหว่างเรียน
4. ความสมจริงของบริบทต่าง ๆ ที่จัดขึ้นในชั้นเรียน

ดังนั้นการสร้างความจริงโดยการป้อนข้อมูลทั้งที่เป็นภาพและเสียงในกระบวนการเรียนรู้ภาษาอย่างสม่ำเสมอจึงเป็นสิ่งที่สามารถช่วยให้ผู้เรียนเรียนรู้ภาษาได้อย่างถูกต้องตามหลักไวยากรณ์และเหมาะสมกับบริบทต่าง ๆ และการใช้เอกสารจริงในการเรียนการสอนภาษาในชั้นเรียนก็เป็นอีกวิธีการหนึ่งที่สามารถกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามแนวทางการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารได้ เพราะเอกสารจริงนี้มีคุณสมบัติที่ครบถ้วน โดยมีทั้งรูปแบบภาษาที่ใช้จริงและมีความเป็นธรรมชาติ เลอตูปีและปองเตอริโอ (LeLoup and Ponterio, 2000)

ดังนั้นการเรียนการสอนภาษาจึงควรที่จะมีการนำเอกสารจริงที่มีความน่าสนใจพบได้บ่อยในชีวิตประจำวันและมีระดับความยากง่ายที่เหมาะสมมาให้ผู้เรียนได้ฝึกฝนและสร้างความคุ้นเคยโดยไม่จำเป็นต้องเน้นที่รูปประโยคและไวยากรณ์ของภาษาที่ปรากฏในเอกสารจริงมากนัก แต่เน้นกิจกรรมที่สร้างความเข้าใจเกี่ยวกับคำศัพท์ในบริบทและเนื้อหาโดยรวมของเอกสารจริงเหล่านั้นรวมถึงความสามารถในการตอบสนองต่อเอกสารจริงชนิดนั้น ๆ ได้อย่างเหมาะสม

การเรียนการสอนภาษาญี่ปุ่นในประเทศไทยมีการจัดการเรียนการสอนขึ้นทั้งในระดับมัธยมศึกษาและอุดมศึกษาและมีการปรับเปลี่ยนวิธีการสอนเพื่อให้สอดคล้องกับหลักสูตรและความต้องการของผู้เรียนในแต่ละยุคสมัยมาโดยตลอด และเมื่อทบวงมหาวิทยาลัยได้บรรจุให้ภาษาญี่ปุ่นเป็นวิชาเลือกสอบเพื่อเข้าศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาตั้งแต่ปีพุทธศักราช 2541 การจัดการเรียนการสอนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายก็ได้มีจำนวนเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วทั้งที่เป็นวิชาพื้นฐาน และวิชาเลือก (3 คาบต่อสัปดาห์และ 8 คาบต่อสัปดาห์) โดยเน้นให้ผู้เรียนสามารถใช้ภาษาในการสื่อสารในชีวิตประจำวันและใช้ในการศึกษาในระดับที่สูงขึ้น

ผู้วิจัยได้สำรวจการใช้ตำราเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายในประเทศไทยในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2548 พบว่าตำราที่นำมาสอนในระดับนี้ ได้แก่ みんなの日本語 (Minna no Nihongo) 日本語初歩 (Nihongo shoho) และ Japanese for Busy People เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีการจัดทำตำราเรียนภาษาญี่ปุ่นสำหรับระดับมัธยมศึกษาตอนปลายขึ้นในประเทศไทยอีกด้วย ได้แก่ ตำราเรียนภาษาญี่ปุ่นชุด あきこと友だち (Akiko to Tomodachi) จำนวน 6 เล่ม เพื่อใช้ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายที่เลือกเรียนภาษาญี่ปุ่นเป็นวิชาเลือก (แผนการเรียนศิลป์ภาษาญี่ปุ่น) โดยได้จัดเนื้อหาที่เน้นการสื่อสารและมีเกร็ดความรู้ด้านวัฒนธรรมด้วย นอกจากนี้ตำราเรียนชุดนี้ยังมีเนื้อหาเทียบเท่ากับข้อสอบวัดระดับภาษาญี่ปุ่นระดับ 3 (Japanese Proficiency Test Level 3) (ประภา แสงทองสุข, 2546, น.110) ในตำรา

ชุดนี้ได้สอดแทรกเนื้อหาที่ใช้เป็นสื่อการเรียนรู้ที่จำลองแบบมาจากเอกสารจริงอยู่จำนวนหนึ่ง เช่น จดหมาย, บัตรอวยพร, โฆษณา, ป้ายประกาศ เป็นต้น

อย่างไรก็ตามเอกสารเหล่านี้เป็นเพียงของที่จำลองแบบมาเท่านั้น ผู้วิจัยจึงต้องการจะศึกษาว่าหลังจากที่ผู้เรียนได้ศึกษาภาษาญี่ปุ่นขั้นต้นนี้แล้ว เมื่อได้สัมผัสกับเอกสารจริงต่าง ๆ ในชีวิตจริงนอกชั้นเรียน ผู้เรียนจะสามารถทำความเข้าใจเอกสารจริงได้มากน้อยเพียงใด ทั้งนี้ เนื่องจาก ผู้วิจัยเชื่อว่าความสามารถในการทำความเข้าใจในเอกสารจริงได้นั้นเป็นตัวชี้วัดระดับความสามารถอีกอย่างหนึ่งในการใช้ทักษะการอ่านเพื่อการสื่อสารในชีวิตจริงได้

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยเลือกกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนรัฐบาลในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล เนื่องจากเป็นผู้เรียนภาษาญี่ปุ่นในขั้นต้น และได้เรียนเนื้อหาภาษาที่สามารถสื่อสารเป็นภาษาญี่ปุ่นในชีวิตประจำวันได้ ประกอบกับที่ผู้วิจัยมีความสนใจในการเรียนภาษาต่างประเทศของผู้เรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย เนื่องจากผู้วิจัยเห็นว่าผู้เรียนภาษาญี่ปุ่นในระดับนี้มีความสามารถในการเรียนภาษาเพื่อการสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพและถ้าได้รับการส่งเสริมอย่างดีพอ ก็จะเป็นผู้เรียนกลุ่มที่จะเข้าเรียนภาษาญี่ปุ่นในระดับสูงต่อไป นอกจากนี้จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวกับการใช้เอกสารจริงนี้ ยังไม่ปรากฏว่าได้มีการทำวิจัยมาก่อน ผู้วิจัยจึงเห็นว่าเป็นสิ่งที่น่าสนใจ โดยข้อมูลที่ได้จากการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยหวังว่าจะเป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นถึงความสามารถของผู้เรียนภาษาญี่ปุ่นในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในการทำความเข้าใจในเอกสารจริง และเป็นข้อมูลของผู้สอนภาษาญี่ปุ่นในการปรับปรุงและจัดการเรียนการสอนและการประยุกต์ใช้กลวิธีการอ่านและการทำความเข้าใจในเอกสารจริงเพื่อที่ผู้เรียนจะสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการเรียนในระดับที่สูงขึ้นหรือใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันนอกชั้นเรียนได้

1.2 วัตถุประสงค์ในการวิจัย

1. ศึกษาความเข้าใจในเอกสารจริงภาษาญี่ปุ่นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล
2. วิเคราะห์ปัญหาในการทำความเข้าใจเอกสารจริงภาษาญี่ปุ่นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

1.3 ขอบเขตของการวิจัย

1. ศึกษาเฉพาะความเข้าใจในเอกสารจริงที่ใช้ทักษะการอ่านเท่านั้น
2. กลุ่มตัวอย่างประชากรเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 แผนการเรียนศิลป์ภาษาญี่ปุ่นที่เรียนภาษาญี่ปุ่น 4 - 8 คาบต่อสัปดาห์ ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2548 ในเขตกรุงเทพมหานครและเขตปริมณฑล
3. แบบทดสอบวัดความเข้าใจในเอกสารจริงภาษาญี่ปุ่นสร้างโดยยึดหลักสูตรภาษาญี่ปุ่นของกระทรวงศึกษาธิการ

1.4 ข้อตกลงเบื้องต้น

1. แบบทดสอบวัดความเข้าใจในเอกสารจริงภาษาญี่ปุ่นชุดนี้เป็นแบบทดสอบที่สร้างขึ้นเพื่อวัดความเข้าใจในเอกสารจริงประเภทที่ใช้ทักษะการอ่านในการทำ ความเข้าใจเท่านั้น
2. แบบทดสอบวัดความเข้าใจในเอกสารจริงภาษาญี่ปุ่นที่ใช้ในการทดสอบครั้งนี้มีความเชื่อถือได้เนื่องจากผู้วิจัยได้สร้างตามหลักสูตรและผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อสอบก่อนนำไปใช้จริงแล้ว
3. การวิจัยครั้งนี้ไม่ศึกษาตัวแปรเรื่อง เพศ อายุ ระดับเชาว์ปัญญา วิธีสอน สภาพทางเศรษฐกิจ เจตคติและสภาพแวดล้อมอื่น ๆ

1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทราบระดับความเข้าใจในเอกสารจริงของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 แผนการเรียนศิลป์ภาษาญี่ปุ่น ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล
2. ทราบถึงปัญหาของนักเรียนที่มีผลต่อความเข้าใจในเอกสารจริงภาษาญี่ปุ่น
3. เป็นข้อมูลในการประยุกต์ใช้เอกสารจริงเพื่อเป็นสื่อการเรียนการสอนในชั้นเรียน

1.6 นิยามศัพท์เฉพาะ

1. ความเข้าใจ คือ ความสามารถในการตีความเอกสารจริงว่าเป็นเอกสารประเภทใด ใช้ในสถานการณ์ใด ต้องการสื่อข้อมูลใด และผู้เรียนสามารถตอบสนองต่อเอกสารจริงนั้นได้อย่างถูกต้องเหมาะสม

2. เอกสารจริง คือ เอกสารที่เป็นตัวอักษร ข้อความหรือสิ่งพิมพ์โดยอาจจะมีรูปภาพหรือสัญลักษณ์ประกอบด้วยก็ได้และถูกสร้างขึ้นเพื่อใช้สื่อสารกันระหว่างผู้ใช้ภาษานั้น ๆ ในชีวิตประจำวันไม่ได้สร้างขึ้นเพื่อใช้ในการเรียนการสอนภาษา ผู้รับสารจะใช้ทักษะการอ่านในการทำความเข้าใจ

3. พฤติกรรมการอ่านระดับพื้นฐาน คือ ความสามารถในการหาคำหรือข้อความสำคัญในเอกสารจริงเพื่อตอบข้อสงสัยหรือตอบคำถามต่าง ๆ ได้

4. พฤติกรรมการอ่านระดับการสื่อสาร คือ ความสามารถในการทำความเข้าใจในเอกสารจริง จับใจความสำคัญและรายละเอียดต่าง ๆ แล้วตีความจากข้อมูลที่มีอยู่ในเอกสารจริงเพื่อตอบข้อสงสัยหรือตอบคำถามต่าง ๆ ได้ถึงแม้จะไม่ได้ระบุไว้ในเอกสารชิ้นนั้นโดยตรง

6. นักเรียน คือ นักเรียนกลุ่มตัวอย่างชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 แผนการเรียนศิลป์ภาษาญี่ปุ่นที่เรียนภาษาญี่ปุ่น 4 - 8 คาบต่อสัปดาห์ ในปีการศึกษา 2548 ในเขตกรุงเทพมหานคร และปริมณฑล